

Ceny Živy za rok 2019

Loňská opakovaně nepříznivá epidemiologická situace kvůli rozšíření viru SARS-CoV-2 způsobila, že byly ceny Živy autorům vybraných článků ročníku 2019 předány až o rok později – v pondělí 14. června 2021, již tradičně v reprezentativních prostorách pražské vily Lanna Akademie věd České republiky. Slavnostní setkání zahájila předsdkyně AV ČR Eva Zažímalová, zúčastnili se představitelé Akademie věd, Univerzity Karlovy, členové redakční rady Živy i přátelé a spolupracovníci našeho časopisu. V Lannově vile jsme také přivítali místopředsedu Akademické rady AV ČR Zdeňka Havlase, člena předsednictva AR Martina Bileje, členku AR a Rady pro popularizaci vědy AV ČR Markétu Pravdovou, dřívější místopředsdkyni Vědecké rady AV ČR Blanku Říhovou, proděkanu Přírodovědecké fakulty UK Vladimíra Krylova a další milé hosty. Ceny uděluje redakční rada a redakce Živy za podpory Akademie věd.

Purkyňova cena

Za článek Biodiverzita: co to je, jak ji měřit, co ji podmiňuje a k čemu je to dobré a zároveň za významný podíl na koncepci

a přípravě monotematického čísla o biodiverzitě (Živa 2019, 5), tedy za popularizaci biologických věd pro autory starší než 30 let, převzal Purkyňovu cenu od prof. Evy

Zažímalové, předsdkyně Akademie věd, prof. David Storch, Ph.D. (Centrum pro teoretická studia, společné pracoviště UK a AV ČR, katedra ekologie PřF Univerzity Karlovy a katedra zoologie PřF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

Zvláštní ocenění časopisu Živa

Je udělováno za popularizaci biologických věd prostřednictvím příspěvků, které přesahují rámec jednotlivých článků, a jsou hodnoceny jako význačné např. pro výuku. Za čtyřdílný seriál Domácí savci a jejich původ (Živa 2019, 1–4) byl oceněn prof. RNDr. Jan Zima, DrSc., in memoriam, cenu převzala od prof. Evy Zažímalové manželka J. Zimy paní RNDr. Irena Zimová.

Jan Zima se ve svém výzkumu zabýval srovnávací a evoluční cytogenetikou, systematikou, fylogenezí savců a dalších obratlovců a rovněž ochranářskou biologii. Patřil mezi kapacity v oboru a uznávané autority. Publikoval v prestižních zahraničních časopisech a vydavatelstvích, byl rovněž autorem řady úspěšných knižních publikací, mimo jiné spolu s Jiřím Gaislerem známé knihy a bible studentů přírodovědeckých fakult Zoologie obratlovců. Mezi jeho poslední projekty patřila příprava druhého vydání Atlasu evropských savců v rámci společného projektu The European Mammal Foundation. U příležitosti udělení ceny byly připomenuty úryvky ze vzpomínky jeho kolegů prof. Miloše Macholána a prof. Josefa Bryji v Živě (2019, 3: LXVII až LXVIII), jeho práci i osobnost vzpomněl také ve svém vystoupení zoolog a člen redakční rady Živy RNDr. Miloš Anděra, CSc. Prof. Zima působil jako ředitel Ústavu biologie obratlovců a člen Akademické rady AV ČR, kde se významně podílel na tvorbě nového vysokoškolského zákona. Byl také dlouholetým šéfredaktorem mezinárodního časopisu Folia Zoologica, se Živou spolupracoval od 80. a 90. let minulého století. Zemřel v březnu 2019.

1 Ocenění autoři společně s předávajícími cen po slavnostním vyhlášení Cen Živy za rok 2019. Schodiště Lannovy vily v Praze-Bubenci, 14. června 2021
2 Laureáti obdrželi originální diplomy. Zakladatel časopisu Jan Evangelista Purkyně na dřevorezu Františka Bílka

Cena Živy 26 až 30 let

Náleží autorovi nejlepšího článku ročníku v této věkové kategorii a je finančně podporována Střediskem společných činností AV ČR. Za rok 2019 byla udělena autorům dvou článků. K oceněným patří Mgr. Barbora Křížová (se spoluautory Mgr. Ondřejem Kohoutem, doc. RNDr. Martinem Košťálem, Ph.D., a RNDr. Martinem Mazuchem, Ph.D.), za článek s názvem Život na hranici říší (Živa 2019, 6). Cenu B. Křížové, doktorandce Università degli Studi di Ferrara, studijního programu Earth and Marine Sciences (laboratoř paleoklimatologie a izo-

topové stratigrafie), předala členka Akademické rady Markéta Pravdová.

Dalším oceněným v této kategorii se stal Mgr. Tomáš Němec (spoluautory byli prof. RNDr. Michal Horský, Ph.D., a Mgr. Veronika Horská, Ph.D.) za článek Predátoři suchozemských plžů aneb Co prozradí prázdné ulity o osudu svých bývalých majitelů (Živa 2019, 3). T. Němec je nyní studentem doktorského programu v oboru ekologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity Brno a cenu převzal od místopředsedy Akademie věd pro II. vědní oblast Zdeňka Havlase.

3 Přednášející David Storch (zády), který obdržel Purkyňovu cenu. V první řadě zleva Blanka Říhová a zástupci Akademie věd ČR Zdeněk Havlas, Eva Zažímalová a Markéta Pravdová

4 Za Jana Zimu převzala od E. Zažímalové Zvláštní ocenění jeho manželka Irena. 5 Seriál J. Zimy v Živě i jeho osobnost připomněl zoolog Miloš Anděra. 6 Proděkan PŘF UK Vladimír Krylov vyzdvihl význam popularizace biologie. 7 a 8 Cena Živy v kategorii do 30 let byla udělena autorům dvou článků. Barboře Křížové (obr. 7, vlevo) předala

díplom i věcné dary M. Pravdová, Tomáši Němcovi (8, vlevo) pak Z. Havlas.

9 Cenu Antonína Friče obdržel dřívější předseda Rady pro popularizaci vědy AV ČR Jiří Kolbek (vlevo). Se současným a dřívějším předsedou redakční rady Živy Janem Votýpkou a Pavlem Kovářem

10 Příležitost k neformálnímu setkání i diskuzím. Zleva P. Kovář, J. Kolbek a Jan Krekule na terase vily Lanna

11 Zástupce ředitele Mikrobiologického ústavu AV ČR Jiří Gabriel (vlevo) a dřívější místopředseda AV ČR Vladimír Mareček. Snímky: J. Plavec, SSČ AV ČR

Cena Antonína Friče

Ocenění osobnosti, která významným způsobem přispěla k rozvoji časopisu Živa na poli autorském, organizačním nebo popularizačním připadlo doc. RNDr. Jiřímu

Kolbekovi, CSc., DSc., a jako první mu blahopřáli s předáním ceny dřívější předseda redakční rady Živy prof. Pavel Kovář a současný předseda doc. Jan Votýpka.

Vědecká aktivita geobotanika J. Kolbeka byla zaměřena zejména na výzkum vegetace ČR, střední Evropy, Korejského poloostrova, mongolských stepí a brazilských campos rupestres. Studoval na Univerzitě Karlově u prof. Jana Jeníka a také v Nizozemsku. Působil v Botanickém ústavu Akademie věd (1970–2012), přednášel na Přírodovědecké fakultě UK (1997–2010) a vedl doktorandské a diplomové práce. Do r. 2020 nasbíral 4 420 fytoecenologických snímků rostlinných společenstev z ČR, Brazílie, Bulharska, KLDŘ, Korejské republiky, Maroka, Mongolska, Německa, Rakouska a Slovenska. Byl členem řady tuzemských i mezinárodních vědeckých komisí

a institucí – např. v Akademii věd předsednictva Komory volených zástupců, zástupcem ředitele BÚ, členem Akademické rady, předsedou Rady pro popularizaci vědy, místopředsedou komise Botanika a fyziologie rostlin pro udělování vědeckého titulu doktor věd, zodpovídal také za vědecké společnosti při Akademii věd. V Československé, resp. České botanické společnosti zastával funkci vědeckého tajemníka, člena redakční rady časopisu Preslia, vedoucího redaktora Zpráv ČBS a v BÚ ČSAV výkonného redaktora Folia Geobotanica et Phytotaxonomica. Jedním z jeho posledních článků v Živě je seriál Severokorejská kulturní krajina (ve spolupráci s Jiřím Sádlem).

Poděkování za podporu cen Živy náleží Středisku společných činností AV ČR, Nakladatelství Academia a Janu Frantovi.

Michal Andrlé

Věda je krásná 2020 – fotografická a výtvarná soutěž Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy

Po dvouleté pauze, využité k přípravě nové webové stránky, vyhlásila PřF UK v loňském roce již 11. ročník soutěže Věda je krásná (viz Živa 2019, 2: 73–75). Porota složená z pěti odborníků v oblasti přírodovědecké fotografie vybírala i tentokrát vítěze ve třech kategoriích určených fakultní veřejnosti a v kategorii Objevitelská, která patří širší veřejnosti, zapojené do fakultního projektu Přírodovědci.cz.

Vítěze jednotlivých kategorií vyhlásil rovněž tradičně děkan Přírodovědecké fakulty UK prof. Jiří Zima za asistence zástupce PřF UK v odborné porotě, biologa a fotografa přírody Petra Jana Juračky. Vzhledem k epidemiologickým opatřením se vše v prosinci 2020 neodehrálo v univerzitním Karolinu, ale v amfiteátru na Albertovských stránkách, které lemují také okolí děkanátu fakulty. Absolutním vítězem se

v tomto ročníku stala Zuzana Šabatková a její Motýlí ilustrace. Podle jednotlivých kategorií cenu získali:

● Vědecká mikrofotografie: Jan Martínek – Nemravný detail (1. místo), Viktor Sýkora – *Nigella sativa* (2. místo) a opět Jan Martínek – Prašníky huseníčku rolního (3. místo). Vědecká fotografie: Václav Bystřický – Dárek pro nevěstu (1.), Petr Šípek – Proměny (2.) a P. Šípek – Picassova

1 Zahradníkův rok. Detaily květů rostlin, skládaná makrofotografie. Foto J. Bžoch (1.místo, kategorie Objevitelská pro veřejnost)

plošnice (3.). Vědecká ilustrace a virtuální příroda: Zuzana Šabatková – Motýlí ilustrace (1.), Eliška Vošvrudová – Funghi (2.) a Z. Šabatková – Lišejníky (3.). Kategorie Objevitelská pro veřejnost: Jiří Bžoch – Zahradníkův rok (1.), David Herel – Pod velkým nebem (2.) a J. Bžoch – Ze života hmyzu (3.). V Divácké soutěži se jako první umístila Eliška Bártová s fotografií Moje kamarádka vázka.